

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díj:</i>	
Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajukért kapják.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnokai —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Tanügyi kiállítás Erzsébetvároson.

Már évezredekkel ezelőtt az emberiség azon közös törekvésen fáradozott, hogy gondolat és érzelemben egy összekötő kapcsot találjon, mely a különböző elemeket egyesíthesse. Világnyelvről gondolkodtak, hogy ugyanazon nyelvben legyenek a népek tömörítve, de ez maig ezelőjét nem érthette el. Csak a műveltség világossága ez a minden népet összekötő erő, a mely a különféle nemzetiségeket és felekezeteket összehozhatni képes. Erről győződött meg Erzsébetváros, midőn 1893 május 24 és 25-én Szeben vármegyének róm. kath., Kis-Küküllő vármegyének általános és N.-Küküllő csaknem 200 tagra terjedő tanító-egyleteit kebelében üdvözölte. Egy eszme: a tanügy lendítése, e három vármegye tanügye emelkedettségének behoztatása, a különböző ajku és érzelmű népfajok közti egyetértés képezte az indító okot e nemes vállalkozás.

Már a jelzett napokat megelőzőleg szokatlan mozgás volt észlelhető a csendes Erzsébetvárosban.

Budapest ép úgy, mint a szomszédos magyar, szász és román községek vetődve siettek beküldeni a kiállítási tárgyakat. Oly érdeklődés mutatkozott a három vármegye területén, sőt azon túl is, hogy a rendező bizottság, miután 6 iskolai terem kiállítási tárgyakkal zsúfolásig megtelt, — a helyszere miatt kénytelen volt a később térdij felajánlása mellett jelentkező kiállítóknak is felmondani. Az ünnepély május 24-én vette kezdetét; a hajnal sem ébredt fel oly korán, mint akkor a lázas Erzsébetváros. Idegenek, különféle fogatok, zászlódisz, a zajos hangulat, az élénk sürgés-forgás jelezték, hogy valami szokatlan készül a kis magyar oázisban, Erzsébetvárosban. Kilencz óra tájban megszólaltak a harangok, kísérve a taraczkok légrázkódtató üdvözléseitől; minden rangú és rendű nép a főtemplomba sietett, hol a nagyszebeni kir. kath. terézvárházi tanítói kar dalköre emelte a Szt. Lélek segítségül hívása mellett elkezdett isteni tisztelet ájtatos érzelmeit. Innen a lelkes nép áradatként töcült a helyi állagymnasium termébe, hogy részt vehessen a program szerinti megállapított diszgyűlés minden piécen; az előkelőség, a városi tanács és közönség élükön a magyar díszben öltözött kir. tanácsos s polgármester Szarvady Pállal fogatokon siettek a vasuti indóházhoz, hogy a vendégeket illő tisztelettel fogadhassák. Medgyes es Segesvár felől itt

összpontosuló vonatok annyi közönséget hoztak magukkal, hogy a Perronon mozogni sem lehetett. A vendégeket a terembe szállították, a hol a közönség, mint fal tömörült egymás mellé és kifogyhatlan türelemmel küzdve a hőséggel, figyelemmel kísérte a szebbnél-szebb tárgysorozati részleteket.

Fölhangzott az első eljen; a diszgyűlés elnökeinek megjelenésére. A gyűlés a szervezkedésen áthaladván, Horváth László kir. tanfelügyelő felhívására mlgs. Roszkosni Elek kanonok n.-szebeni kir. kath. terézvárházi igazgató paedagogiai irányú magvas beszéddel megnyitotta a gyűlést, mire a kir. tanfelügyelő indítványozta, hogy a kiállítási védnök Dr. Issekutz Győző orsz. gyűlési képviselőt egy bizottság hívja meg, hogy a kiállítást ünnepélyesen megnyithassa.

A míg a bizottság küldetésében eljár, azalatt az Erzsébetvárosi leányiskola növendékeinek kiváló szabatosággal előadott énekkara gyönyörködtette a díszes közönséget, mely tapsaival méltán megjutalmazta a kis dalolókat. E közben a diszmagyarba öltözött védnök megérkezett a Rákóczy hangjainak riadója mellett, a kit Horváth tanfelügyelő társelnök, egy valóban hazafias szellemtől áthatott beszéddel üdvözölt, mire a védnök egy a népnevelés eszméjét dicsőítő, eszmékben gazdag hazafias és itt következő beszéddel megnyitottnak nyilvánította a kiállítást.

„Az ember — a teremtmények legnemesbike — a testi élet, és fejlődés mellett — szellemi lét — és értelmi emelkedésre van rendelve; — az anyag: a test; — az erő: a szellem; az eszköz: a testtel élő erőt kifejteni — a nevelés, — mely lényegében nem egyéb, mint a teremtés munkájának folytatása; — eredményében pedig az erkölcsi lét életmedve, az államoknak alapköve. —

A nevelésügy ezen nagy ezéjainak teljes tudatában — igaz hálával eeltelve — mondok köszönetet Szeben vármegye róm. kath., Kis- és Nagy-Küküllő vármegyék általános tanítóegyesületeinek azon bizalomért, melylyel — az érdemetlent — „a kiállítás védnöke“ díszes állására felemelni; — és őszinte tisztelettel mondok köszönetet a megjelent, a tanügy körül szerzett érdemekben kitűnő közönségnek, hogy egyéniségük súlyával, a nevelésügy kibátó feladatát bizonyítani; megjelenésük által pedig az ünnepély fényét emelni — kegyesek voltak.

A nevelésügy hivatásos apostolai, a tanítóegyesületek tagjai, a nevelésügy előbbrevitelében érdemdús tekintélyek

— a megjelent díszes közönség előtt — vajmi nehéz — feladat megoldása; — nem is egyéni képességeim, hanem az ügy iránti lelkesedésem — adnak önbizalmat, hogy — mielőtt a kiállítást megnyitnám — megkíséreljem kifejezni — azon vezérelveket, melyek a nevelés nagy hivatását a tanítóegyesületek, azok időszakonként tartott közgyűlései és általuk rendezett kiállítások horderejét, állami, társadalmi és nemzeti szempontból átható jelentőségét megállapítják. —

„A népek sorsát — nem az ágyu, hanem az iskola fogja ezután eldönteni“ — mondta már 1826-ban tartott egyik nagyobb szabású beszédében Brougham lord. És ime Angliában már azon korban a fehér és vörös rózsá barcházát a különböző népiskolák nemes versenye fojtotta el. —

Németország 1870. évi diadalát, a nagy és vitéz francia nemzet legyőzését — nem hadvezérei képességeinek, nem diplomatái ügyességének, hanem a néptanítói által terjesztett népművelődésnek és ezen műveltséggel karöltve emelkedett nemzeti érzés lelkesültségének köszönheti.

És ha a művelt nemzetek ezen történelme tanulságos, és midőn ezen tanulság következtetéseit levonjuk, akkor át kell éreznünk azon valóságot, hogy a nemzetek lételemének, jövőjének legfőbb biztosítéka a népművelődés.

A nevelés, a műveltség az, mely a népet politikailag tényszerű eggyéddé — nemzetévé forrasztja össze, ez az, mely a vele járó humanitás alapelveinek elsajátítása által a népet — mint egységes nemzetet — a többi művelt nemzetek sorába felemeli, társítja, rokonszenvéket megnyeri és ezáltal a nemzet jövőjét is biztosítja.

És nekünk, kiknek a népművelés általánosítása, terjesztése és emelése által — nemcsak azon feladatot kell megvalósítanunk, hogy a műveltségben előrehaladottabb és számban is nagyobb nemzeteket megközelítsük, utóljárjuk, de a műveltség fokozása, a népművelés emelése által a bennük rejlő nagy ezél elérését, a magyar nemzet állam megteremtését is el kell érniünk — nemcsak humanitarius, nemcsak közművelődési, hanem hazafiai lelkesedéssel is kell eltelve lenniünk a népművelés mélyreható és magaslatos ügye iránt.

A népművelés a nemzetnek az, mi a növénynek a föld nedve — mennél táplálódabb ez — annál erősebb fejlődésre képesebb amaz. —

A népművelés a nemzetnek az, mi a gyémántnak a csiszolás — mennél sikerültebb emez — annál értékesebb, nemesebb, fenségesebb amaz. —

És a népművelés a magyar nemzetnek az, mi volt egykor a honfoglalás. Vérral szerzett és karddal védett édes hazánkat nevelés által nemesített szívvel szeretni, — és a haza e szeretetében a honfitársak villongását megszüntetni, az értelmet az önzés rút vetélkedése helyett az áldozatkészség nemes versenyéig felemelni, e versenyt nem az egyéni uralom, hanem a haza nagyságának megteremtésére irányítani — ez a jövő biztosítása; — és az lesz a valódi honfoglalás — midőn ajk és hitkülömbőség nélkül sziveinket csak egy érzés: a haza szeretete, értelmünket csak egy gondolat — a haza üdve, nagysága foglalja el. —

És e jövőnek el kell jönnie; e haza földjét birva — el kell foglalni e föld minden gyermekének szívét, — rabhá tenni egy érzésnek: a haza imáadásának, és el kell zárni e föld minden lakója gondolatjának szabadságát — és korlátul

tel kell állítani azon büvkört, melyet egy forrón szeretett haza jövő nagyságának képe varázsol elébe. —

És hogy e jövő közeledjék, és hogy e haza földjén — a szív és értelem egyaránt, lelkesedve és versenyezve — e jövőért egyesüljön — küzdjön — annak alapfeltétele a népművelés nagy és magaslatos hivatásának kellő átérése, öntudatos fejlesztése és áldozatkész betöltése.

Hazánk népművelői a tanító és tanítónői kar — szellemi értékeknek gyakori félreismerése és anyagi igényeink rendszeres mellőzése dacára — a magyar nemzetben rejlő őserő és a magyar tanítói karra jellemző hazafiai lelkesedés erejével — nehéz helyzete dacára képes hivatásának nagyságát átérzeni, képes a kezeletére bízott népművelés ügyét öntudatosan fejleszteni és képes — a reábizott nehéz feladatot áldozatkészséggel — mert anyagi egyenértékre még nem is gondolhat — megoldani.

A népművelői állásban a test fárasztó munkának, a szellem kimerítő működésnek van alávetve; — a test fáradtsága után a jóllét kényelmes nyugalmát, a szellem kimerültsége egy biztosított jövő öntudatának üdeségét — az állás anyagi helyzetéből nem meritheti; és ha mégis látjuk a népművelőket napi fáradsalmaik, szellemi kimerülésük után — naponként újult erővel, fűdült szellemmel a népoktatás szolgálatába szegődni, abban fáradni, kitarítani, sőt lelkesedni és lelkesíteni — akkor e jelenségben fel kell, hogy ismerjük magának az állásnak értékét; és az ezen állás nagy hivatását átérző népművelők ihletét, mely a nemzet jövőjét látva maga előtt — abban táplálkozik testileg, abban erősödik szellemileg önmaga.

A munkával terhelt, vagyoniilag korlátolt népművelői egyesületet, — mely idejét, fáradságát igénybe veszi, mely vagyoni áldozatokat követel — nem alakít, ha csak nem irányítja, utálja és vezérli őt erre a társulás útján saját önképzésének vágya és ha nem kelti benne e vágyat, a hivatás minél képesebb betöltésére való törekvése és ha nem támogatja e törekvését — a reábizott ügy, a nemzet ügye iránti lelkesedése. —

És a saját hatáskörben, szűk területen — működő egyesületek tagjai — a népművelők — nem utaznak napokra el, egy hosszú ut fáradalmait, pénz és idő áldozatait nem hozzák meg — nagyobb szabású, több egyesületre kiterjesztett közgyűlés tartása által, ha nem vezérli őket egy ezél: a nemzeti nevelés ügyét előbbrevinni, bemutatni, terjeszteni; az eszmék kieserítése által az elméket élesíteni, az értelmet emelni, s mindebben a magyar nemzeti állam lételemét bizonyítani.

A nemzet minden törekvése, a nemzet minden fájdalma, nagy türelme, a haza iránti szeretete, áldozatkészsége és szívós ereje egyesült a magyar népművelőben.

Ily hivatással birni nagy és szép gondolat! ily hivatásért lelkesedni önfeláldozás! ily hivatásnak megfelelni, valódi hazafiság! —

És a népművelők egyesületei: a hazafiai érzelmek gyűpontjai, a népművelők egyesületi közgyűlése egy hitvallás, melyet a népművelők tesznek arról, hogy hisznek a nemzet erejében, biznak e haza jövőjében és készek tűrni, fáradni és tudnak érezni és lelkesedni a nemzet ügyéért, a magyar nemzeti állam megteremtéséért.

A hivatás iránti odaadás, az állás erkölcsi értékének felismerése, és az igaz magyar hazafi áldozatkészsége nélkül

— a népnevelők egyesületei, azok közgyűlései, azokon rendezett kiállítások nem létesíthetnének. —

A népnevelők működésének nemes irányát, hivatásuk felismerésének bizonyítékát, mi sem tünteti bivebben fel, mint az általuk alakított tanítóegyesületek és azok által kifejlesztett önképzés befelé és a népnevelés körénc, feladatának, jelentőségének, irányának és kezelési módzatainak megbeszélés által felkeltett közérdeklődés kifelé, — és ezen közérdeklődés felkeltése, annak ébrentartása a tanítóegyesületek legnagyobb vívmánya, mely a tanügy keretébe eső nagy és jelentős állami, társadalmi és nemzeti feladatok közelismerésére, és ezáltal a nevelésügy emeléséhez szükséges állami, társadalmi és nemzeti erők megszerzésére is vezet.

A nevelésügy iránt — közérdeklődést felkelteti, a közfigyelmet a tanügy köréhez tartozó kérdésekre irányítani, és egyuttal a nevelésügy emelkedését is szemléltetőleg bemutatni, legsikeresebb eszköz a tanítóegyesületek által rendezett kiállítás, — mely a közművelődésnek szülöttje és mely feltűnési, hogy minő a műveltség terjedésének eredménye.

És ha a kiállítások eszméjének keletkezését, ha a kiállítások kezdetét felkutatjuk — a 18-ik század végén és a 19-ik század elején látjuk ezen emberi tevékenység bölcsőjét ringani, a midőn az elmék élesebben működni, a szívek nemesebben érezni, az eszmék tisztulni kezdenek, a midőn az emberi agy felismeri az emberben rejlő méltóságot, felismeri állami, társadalmi szempontból az emberi nem kötelességeit, de követeli is e kötelességnek megfelelő jogokat, az általános: emberi, a köz: polgári, és az eszmék szabadságának: jogait.

A kiállítások eszméje megszületik: az emberi jogok felismerése korszakában, és az eszme hódít, terjed és testté válik oly mérvben — a mint az embernek emberi hivatása és eszményi magaslata emelkedik.

Az emberrel vele született alapjogok: a szabad társulás, a szabad forgalom és szabadgondolat térhódításával — megnyeri a kiállítás eszméje is gyakorlati megvalósítását! — az emberi elmeinek tudása testet ölt, alkot, alkotásait bemutatja, s ez által versenyre hív fel, buzdít és új alkotásokra ösztönöz. —

És ha anyagi nézpontból a kiállítást — az újabb korban csaknem művészetté vált külső látványosságok közé lehetne is sorozni, — eszményi értelemben a szellemi tevékenység ragójának, az ipar és művészet emelőjének, az általános és szakszerű műveltség terjesztőjének kell elismerni.

És a kiállítás ezen eszményi jelentősége, az emberi nem értelmi fejlődésére való vonatkozása, az általános művelődés terjesztésére való kihatása — megnyilatkozik a jelen ünnepélyünkön, midőn a magyar nemzeti nevelés harcosai, három vármegye tanító egyesületének tagjai egybegyűlnek — ülésileg tárgyalni a népnevelés nagy jelentőségét, és kiállítás által bemutatni a népnevelés előre haladását, fejlődését és anuak magyar nemzeti jellegét.

Mint ember: általános humanitárius érzéssel, mint állampolgár: a kultúra által elérhető nemes célok iránti lelkesedéssel, és mint magyar hazafi: közös anyánk az édes baba iránti szeretet melegével üdvözlöm a kiállítást rendező tanítóegyesületeket; — és a kiállítást, mint a magyar nemzeti nevelésügy termékét, mint a hazai kultúra nemzeti jellegének tanubizonyosságát, és mint a magyar népnevelők szellemi értékének mértékét — a humanizmus és kultúra és ezeken ala-

puló: erkölcs, közművelődés és hazaszeretet nevében — ezenel megnyitom.“

A tárgysorozat 7-ik tételét a tan. egyletek 10 évi működésének vázlatos ismertetése képezte, melyből sok emelkedett részletet és tanulságot merítettünk. Ha bár az idő már áthaladt régen zenitjén, mégis a közönség, mintha lába gyökeret vert volna, oly feszülten állott helyén, küzdve ugyan önmagával, de türelméből ki nem fogya. Az elnök szava a rendfentartására nem szükségelt hivatalos eszengetést, ottléte tekintély és tisztelet volt mindenkire nézve; a kiállítástárgyak megbirálására kiküldött bizottságot is Roskoszni elnök ur oly tapintatosan intézte el, hogy minden vármegye 4 taggal legyen képviselve, egyszersmind határozatilag az is kimondatott, hogy a bíráló bizottság a budapesti állami paedagógium jeles tanárát, Koracsa Tivadar urat szintén kebelébe véve a bírálatot még az nap ejtse meg. A bíráló bizottság következőleg lett szervezve: Elnök: Avedik Lukács esperes jegyző. Eperjesi Ferencz községi isk. igazgató, biz. tagok: Gyöngyösy István polg. isk. igazgató, Benedek M. áll. isk. igazgató, Altmán J. vezértanító, Orelt L. Domanyáncz P. árvaházi tan., Gábor Dr., Már Adél, az erzsébetvárosi zárda főnöknője, Hofmann Erzsiki, Katsuba Róza és Koracsa Tivadar paedagógiumi tanár.

Főllélegzett a közönség, midőn az elnök fölhívá a díszes hallgatóságot, hogy e nap utolsó tárgyát a szabad téren kell megtekinteni. Erre kivonult a közönség a gymnasium tornaterére, hol Eperjesi Ferencz igazgató vezetése mellett az erzsébetvárosi községi fin iskola egyenruhás növendékei ügyes, szabatos, test és katonai tegyvergyakodatokkal gyönyörködtették a több százra menő közönséget. Ezen 36-tagból álló egyenruhás csoportnak nemzeti lobogóval való tisztelegő elvonulása a közönségnek is takaradót parancsolt.

Osak ugy ömlött a nép a „Népkertben“, a hol 183 személyre közebbé volt rendezve. Itt hallottuk a pohárköszöntőknek ügyes készítőjét Dr. Issekutz Győzöt Ó felségére, Szarvady polgármestert a kultuszministerre, a rimekben daloló Kerekes Samut az Embékre, Horváth tanfelügyelőt a főispánokra, a derék Thome Adolf buszárkapitányt a tan. egyletekre, László Dávid áll. gymn. igazgatót a rendező bizottságra, Márton Dávid áll. gymn. tanárt a kiállítási diszgyűlés értelmi szerzője Avedik L. esperes, lelkes tanügyi férfitúra. De ki győzné előszámolni a szebbnél-szebb felköszöntőket, melyekben anyyi szellem, anyyi erő és lelkesültség, mint vilámszökök terjedtek szét a közönség közt. A taps és éljeneknek az alkony szürkülete vetett véget. Ezen emelkedett hangulatban lefolyt közebbé után a kiküldött bíráló bizottság kezdette meg működését.

Ezen nap befejezésére rendezett estély méltó volt az ünnepély lefolyásához. A „Népkertben“ levő nyári szinkör zsufolásig megtelt érdeklődő közönséggel, hol a n.-szebeni kir. kath. Teréz árvaház tantestületének igen sikerülten előadott kardalái, az árvaház lírai tenoristája Thomandl Józsefnek művészileg előadott magándala, — melyet Rozgonyi Irma k. a. kitünő precisitással zongorán kísért, továbbá a segesvári áll. isk. tantestületének vegyes dalkara (melynek tagja közt örömmel láttuk Jördensz Berta, Roth Pepi stb. német ajku kisasszonyokat), válogatott csattogós magyar népdalokkal gyönyörködtették a közönséget. Ezután táncmulatság következett, mi kivilágos virradtig tartott.

A közönség kipihenve az első napi fáradságokat, másnap május 25-én d. e. 10 órakor az említett díszteremben újból összegyűlt. Ekkor az elnök felhívására Eperjesi Ferenc jegyző felolvasta a bíráló bizottság véleményes jelentését, melyből érdekesnek tartom kiemelni a következőket:

A kiállításra tárgyakat küldött 60 iskola és egyén.

A kiállítás 3 csoportból állott; u. m. tanügyi, ipar és vegyes kiállításból. A tárgyak 6 teremben voltak elhelyezve. Az első szobában festmények, régiségek és különféle tárgyak voltak, melyek közül kiemelendők: Dományáncz Péter árvaházi tanítónak aquarell rajzai, továbbá magyar Szent-Erzsébetet ábrázoló olajfestménye és Kóry Ottó fogarasi Szent-Ferenc rendű atyának kréta rajzai.

A második szobában lebilincselte a figyelmet a segesvári állami iskolának egy 6 osztályu elemi iskola, mindenmü butor s a mai kívánalmaknak leginkább megfelelő tanzserekekkel való mintaszerű berendezése, továbbá a miniszteri tantervnek teljesen megfelelő női kézi munkák, rajz és írásbeli dolgozatok, az erzsébetvárosi óvodának mintaszerű berendezése és kézügyességi munkái, a köhalmi és segesvári óvodának munkái, Sziklay budapesti tanszerkereskedőnek óvodai és iskolai tanzserekből álló gazdag kiállítása s a bürkösi áll. isk. tantestületének maggyűjteménye.

A harmadik szobában a dicső-szt.-mártoni állami elemi és polgári iskolának bemutatott rajz, írásbeli és női kézi munkái, a nagy-szebeni Orsolya zárdának izlésesen kiállított női kézi munkái, rajz és írásbeli dolgozatai s a maga nemében páratlan fizikai s természetrajzi szemléltetési eszközei lepték meg a szemlélőt. E szobában voltak még a Teréz árvaház írásbeli munkái, rajzai, kézügyességi munkái s a nővendékek ruházatai, az Orelt Lajos által készített kézügyességi oktatás tanmenete. (Ezen tanmenet a budapesti orsz. kiállításon nagy éremmel lett kitüntetve, ehez való vezérkönyv kapható a szerzőnél N.-Szeben), melyek bizonyítják ezen intézet minta berendezését s avatott kezekben levő vezetését. E teremben különösen lekötötte még a figyelmet a „Froeltsch“ féle nürnbergi legújabb számoló gép, melyet Koracsna Tivadar, budapesti paedagogiumi tanár az országos tanzszermuzeumból hozott magával.

A negyedik szobában az erzsébetvárosi alsófokú ipariszkola írás és rajzai, különböző iparmunkái s egyes iparosok által kiállított tárgyak voltak, melyek tanúságot tettek e város iparának lendüléséről.

Az ötödik szobában a n.-szebeni Ferencrendű zárda kitűnő rajzai, írásbeli munkái, díszes női kézi munkái voltak rendezve, a hol különösen lekötötte a figyelmet Mátér Vunibáld nővérek aranyhímzésű stólaja. Ezen teremben volt még Lámpel Róbert bpesti könyvkereskedőnek könyvkiállítása.

A hatodik szobát egészen az erzsébetvárosi irgalmas nővérek vezetése alatt levő leányiskola írás, rajzai s a tantervnek teljesen megfelelő rendszeres és díszes mintegy 350 drb női kézimunka töltött meg. Ha a szemlélő figyelemmel kísérte a kiállításon részt vett három zárda munkáit, meggyőződhetett arról, hogy a nőnevelés az apácáknál biztos kezébe van letéve.

A bíráló bizottság véleménye alapján 40 részint iskola, részint egyén dicső okmányokkal s 20 elismerő és emlék okmányokkal lett kitüntetve.

Dicső okmányt kaptak: a nagyszebeni Orsolya zárda, a Szentferencrendű zárda, a Terézárvaház, a Szebenm. róm.

katb. tan. egylet, Orelt Lajos, Dományáncz Péter, Schuh Odön, Mátér Vunibáld, Kocsuba Róza, Szántó Mihály, Thomandl Józsefné, a segesvári áll. fiú, leány iskola s óvoda, a köhalmi óvoda, a bürkösi áll. isk. tantestülete, Tiszovszky Dániel, a dicsőszent. mártoni áll. el. polg. iskola, az erzsébetvárosi községi fiú, leány, ipariszkola és óvoda, Eperjesi Ferenc, Poczizza Ferenc, Bernád Lajos, Szabó István, Zakariás Gyula, Obert Frigyes, Frölich György, Lengyel Márton, Hincel Adám, Steubl József, Kelemen Lajos, id. Károli József, Sziklay J. és társa budapesti cég, Lámpel Róbert és Juhász Péter stb.

A második napnak fénypontját képezte Keroesa Tivadar paedagogiumi tanár úr előadása a „Froeltsch-féle nürnbergi legújabb számológépről.“ A jelenlevők szünni nem akaró taps viharral adtak kifejezést e kiválóan tanulságos előadás felett érzett hálás köszönetüknek. Az indítványok közül kiemelendőnek tartom, hogy a 3 egylet lelkesedéssel határozottan kimondotta, hogy ezen díszgyűlés, illetőleg tanszerkiállításról emlékkönyvet fog kiadni. —

Íme az említett három tan. egylet bebizonyította, hogy: „Összevetett kis erők, mily nagy tervet kivibetnek.“

Ezen eszme keresztül vitelében nagy érdemeket szereztek maguknak: a lelkes tanügyi férfiú, Avódi Lukács esperes, ki az eszmét megpendítte s anyagilag is támogatta s a kit az ügy keresztül viteleire tett tulságos munka beteggé is tett, továbbá Mlgs Horváth László Kis és N. Küküllő vármegyéek kir. tanfelügyelője és Roskosni Elek kanonok, kik lelkesen felkarolták az eszmét s hazafias szellemtől áthatott lelkesítő felhívásokat intéztek az egyletek s egyénekhez az ügy érdekében.

Ezen gyűlés által, hol román és szász iskolák is képviselve voltak, egy szép jövővel kecsegtető nagy eszme nyert kifejezést, a mi nem kevesebb, mint a különböző vallású és nemzetiségi honpolgároknak egyesülése, tömörülése az emberi haladás és közművelődés szent nevében.

„A kezdet buzdító, adja az ég, hogy e sokkal biztató kezdetnek — a kifejtet is megfelelő legyen!“!

Erzsébetváros, 1893 június 6.

Eperjesi Ferenc,
községi isk. igazgató,
tanügyi kiáll. jegyző.

Égy kastély előtt.

..... Elöttem ősi kastély!
Sok század barnítottá homlokával
Busan, merengve néz a völgyi tájra,
Mint ha az átélt nagy idők felett
Tündönnék most, hogy vén korát elérte! . . .
Komoran állok meg alatta én is,
Szorongó keblem nem a lelkesültég
Tündérleánya árnyékozza meg!
Daljás idők emléke, 'ösi vár,

A büszke faj belőled merre tánt?
 Hiába kérde, nincs, ki válaszoljon!
 A gazdag ösöksarja koldus-úton
 Ki tudja hol és merre bujdosol! . . .
 Az ablakon, hol egykor harcleső
 Szemérel a levele néze szét:
 Idegen arc tekint ki rőt szakállal;
 S hol hönleányok karesu tarmete
 Tündércélt lenge ki s be könnyedén:
 A boltives termeknek szőnyegén most
 Idegen fajnak sarja hentereg
 Hol egykor, mint az es-harang zó, lágyan,
 Magyar szó esendüle: most érthetetlen
 Hangok zörömpök idegen ajakról.
 Mi szőnyű képe ez a sorscsapásnak!
 Késő korodra, vár, ezt érdemelted?
 Ah, látom, fáj, miként ha szive volna,
 Faladnak is e megaláztatás!
 Mért nem tiport le réges-régen inkább
 Vad ellenségnek romboló dühe?
 Tetőtlen, csonka omladékaiddal
 Most mult időknak volnál szent jele,
 S hozzád zárándokba kegyellettél
 Honát imádó jámbor ivadék.
 Meglátogatna éjenkint a hold;
 Csodás, sejtelmes fénybe öltöztetve,
 S a fel-felbredt ösök szelleme
 Lejtne romod között a villik tánczát
 Késő korodra, vár, ezt érdemelted?
 Ah, látom, ez a sors fáj néked is!
 Vigasztalólni tudna még a höfű,
 Ha egymagad volnál ily meggyalázott,
 De, fájdalom, a sok közül csak egy vagy!
 Föld! rázkodj meg és onsd halomba mind
 E meggyalázott várkastélyokat!
 Vagy ha türelmes, lomha hátadon,
 Oh föld, nyugodtan tartod, akkor éneke
 Ijesztő kardja, villám, csajj le rájok,
 Hogy szétomoljanak és eltemessék
 Az ős szentélyeknek új kores-lakóit.
 Vér! . . . Pusztulás! . . . Hová tévedtél lelkem?
 Bosszus keserűd kínja közt hová?
 Hisz önhibánkért sujtol így az ég
 Nagy bűneinknek méltó béreképen,
 S a bűnösnek nem boszúért líhegni,
 A bűnösnek jobb utra térni kell!
 Hallgasd meg, Isten, a jobbak szavát:
 Önts józanabb elmét magyar népedbe,
 Hogy könnyelműn ne pazarolja el
 Önszerzeményét s őse vagyonát!
 Boldog csak úgy lesz igazán a hon,
 S a vérrrel szerzett ősi bírtokon
 Csak úgy nem lesz idegen faj az ur!

Fülöp Árpád.

Tompa virágregéi.

Két világ van e világon. Egyik előttünk van; benne élünk és mozgunk. Ezt nevezték a régiek: makrokosmosnak;

nagyvilágnak, külvilágnak. A másikat éreztük, bennünk van ez lelki világ. A régiek mikrokosmosnak nevezték, s azt mondták: az ember önmagában egy kis világ.

A régiek előtt első sorban a nagy világ volt nagy lány. Előttünk, vagy jobban mondva: a kor szelleme előtt, a kis világ. A régiek, hogy a rebuszt megfejthessék, a belvilághoz folyamodtak. A lélek működését, a szív érzelmeit átruházták a szabad természetre. Ma: a természetet a lélekkel összehavariák; annak törvényeit a leggyöngédebb érzelmek megfejtésére felhasználják.

A példa nagyobb világosságot kölcsönöz.

Látván a régiek a rózsás ajkú hajnal feltünését kora reggel, tova futását a nap feljöttével, azt mondták: a nap-Apollon — szereti a hajnalt, de a hajnal a nap szerelmét nem viszonozza, vagyis: Dafne fut Apollon elől.

Látták, hogy a szél a felkelő naptól elhajítja a fényes felhőket, s azt mondták: Hermes ellopja a nap teheneit. Látták, hogy a szél galyakkal és levelekkel fujja be az utat, s azt mondták: Hermes, hogy lába nyomait fel ne ismerjék, tamariska saruival csodálatos nyomokat hagy a homokban.

Igy haladhatnánk tovább a görög hitregéken, s megtett utunk eredményét röviden a következőkben foglalhatnók össze.

A régiek a természetet és természeti jelenségek okait önmaguktól megmagyarázni nem tudván, azokat emberi, sőt isteni tulajdonságokkal ruházták föl, egy szóval: személyesítették.

Ma megfordítva történik. A mi van, még azt is elveszik. T. i. az önnálló gondolkozást, a szív nemes avagy neutelem érzelmeit — mikkel a régi világ még a természet erőit is felruházta, — érzék alá eső dolgokból, a testi szervezetek működéséből és egymásra való hatásából akarják megmagyarázni.

Azt mondják: felbontották a testet, de a lelket sehoh sem találták meg. Vizsgálták a szívet, s ott csak husdarabra akadtak. De kérdi igen találólag egy jeles író: „Hogyan? hát félig feloszlott hullában remélték feltalálni a lelket? Nines ott többé; elrepült. Vakok! már csak a kalit, az üres kalit van kezetekben, s tagadjátok a madarat, a kedves esalógányt, mely a lombok közt dalol“ . . .

És Tompa kiboecátja a madarat. Kiboecátja, hogy virágról virágra szállva énekeljen búsan-édesen. Hadd vegye észre a madár gazdája, mily nagy kincs van az ő madarában!

Kövessük csak e madarat.

Első tekintetre úgy tetszik, mintha költőnk virágregéiben a régiek álláspontjára helyezkedett volna.

Hisz ő a virágokat gondolkozó tehetséggel, a bú, öröm és fájdalom érzelmeivel ruházta föl. De ez csak látszik. Tompa köteteményeit egészibe vizsgálva, bátorozottan azt kell mondanunk, hogy a világról és emberről neki helyes fogalmai vannak. S akkor is, mikor a természet kedves leányait — a virágokat — emberi érzelmekkel látja el, tulajdonképpen arra törekszik, hogy a valódi és igazi érzelmeknek helyes képét feltárja előttünk.

Hogy pedig épen a virágokat használja fel e célra, azon ne csodálkozzunk.

Az emberi kebel gyöngédségéhez, finom szerkezetéhez

és néha különös természetéhez mi illik jobban, mint a virágok kedves családja, barátságos együttléte, és néha ellenséges indulata? Miért ápoljuk a virágokat, ha nem rokonszenvezünk velök, ha rajtuk keblünk visszhangra nem talál?

Mit is akart Tompa?

A szív érzelmeit feltárni, azoknak helyes irányt adni. El végből kinyitja az emberi keblet s egy virágot tesz bele vagy jobban mondva: hozzányúl az emberi szívhez, s ráteszi a virágra.

Az ő megfigyelő lelke ugyanis észrevév, érző szíve megsajnálja, hogy vannak még emberek, kik a természet szépségeit nem ismerik, vagy legalább is azokban örömet nem találhatnak. Ezek a hidegek, közönyösek, érzéketlenek.

Azt is vév észre, hogy vannak, de nagyon sokan, kik a szép természetért lelkesülnek, de lelkesülésök szalmatűz; csak a dolgok felszínét nézik, azoktól tanulni nem akarnak.

Az elsőbe érzelmet, az utóbbiakba mélységet akara csepegtetni.

Az előbbieknél meg akarta mutatni, hogy van még öröm a földön, az utóbbiakat meg akarta állítani, hogy ne fussanak oly figyelmetlenül végig a természet szépségei mellett, hanem tanulmányozzák azokat, és tanuljanak belőle.

El végből bebarangolja a nagy természetet. Megjárja a sírtaát, szikla ormokat; leül a zuhatag köpárkányára; ellegelteti szeméit a sugár fényűzőn s nem kerüli el tekintete a kis mohot, „kít a vén szirt növel”. Hallgatja a bokor madarát, végignézi a futó eret; gyönyörködik a partján nyíló virágokban s enyeleg az aranyszínű pillangókkal.

Közbe-közbe felsóhajt:

„Kedves virágok! a kert és mező

Szűz gyermeki, szeretlek titeket!

Ha a kikelet várt ideje jó:

Vágyódó lelkem közétek siet!”¹⁾

Igy járkal Tompa a szabad természetben. Igaz örömmel és lelkesedéssel. Minden kis ágat jól megnéz, minden kis virág élénken felkelti figyelmét. És utjait megtevév, — mint magát kifejezi — édes kúcsokkal, mint a fűge méh, megrakódva érkezik haza. És e kúcsocsi, édes mézzel minket meg kínál. Fogadjuk tőle oly jó szívvel, mint a mily szívesen adja.

Kezdjük regéink ismertetését az „*Ibolya álmaival*.”

Furcsa valami az emberi szív. Boldogítja egy tekintet, s nem oldgiti ki az egész világ. Keresve keresi az örömek poharát, s mikor szájához érintette, undorral fordul el tőle. Teljesüljenek bár minden kívánságai, sorsába még sem nyugszik bele. Pedig ez a megelégedésnek — boldogságnak alapja. Erről beszél az őszi szél, ezt regelik az *ibolya álmai*.

Mi is történt vele?

Nem tetszett egyszerűsége, szegényes lakása, elhagyatottsága. Kezdtt ábrándozni: be jó lenne vadrózsának lenni.

„Beteljesült. Álmaiban rózsá lön.

Vad rózsá, nyílt s szellős halomtetőn.”

De jött nemsokára zúgó szél és elsöpörte őt: pusztá kóro lett belőle, melyre undok pók hálót kötni jár. Szerencséseje, hogy csak álom volt az egész, de szerencsétlensége, hogy újból ábrándokba merül. Hajnalka lesz, melyet a viláam lesújt, s

1) Előhang a virágregékhez.

„Szegény virág! indája fonnyad, ég . . .
De ime látja, hogy csak álmodék.”

Szegény ibolya! most sem nyugszik meg. A hegytető igen magas: a szifát villám sújtja. Azt óhajtja, hogy legyen a kert ártatlan lilioma. Meglön.

„S ő ez átváltozának általa,

Igen kevély, igen boldog vala.”

Boldog, de csak rövid ideig. Jött az anya, kit a balál legdrágább kincsétől, gyermekétől megfosztott: lezakítá a liliomot, s azt anygalkájának merev kezeibe adá.

„Keskeny koporsót boztak azután,

Belezáratván a virág s leány . . .

A virág kiszabadult ugyan, mert álom volt az ijesztő kép, de az álom is annyira megijeszté, hogy elhatározá meg maradni szerény ibolyának, megelégedéssel fölkiáltván:

„Folyjon kis éltém, a mikép folya,

Legyek illatos, szerény ibolya.”

Egyik jeles író azt kérdezi: „Melyik anőnek Istentől nyert első ajándéka? Megmondom egyszerűen — feleli rá — szépsége.” De megjegyzendő, hogy az az erényvel nő, a vétekek hanyatlak. Ugy, hogy kimondhatjuk bátran: a szendesség a szépségnek kiegészítő része, bája és paizsa, s ha eltelik a szív büszsággal és büszkeséggel, teljesülnek Tompának szavai

„A szépség a szívnek kárára van,

Mert hisz a ki szép, mind boldogtalan.”

Erről szól az „*Őszi kikérés*.”

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Fogarás.** Igen szép, meglepő és lelket emelő ünnepély folyt le Sz. Háromság vasárnapján a fogarasi Szt. Ferenczrendiek templomában. Eltekintve, hogy Sz. Háromság vasárnapja, eltekintve, hogy egyszersmind a templom Sz. Háromság egy Isten tiszteletére van dedikálva, — s így a bürgő hívek mint egyháznappját tlték; e napon áldatott meg a nagy költséggel létre hozott lourdi barlang a bele illesztett 160 cm. magas gyönyörű Mária szoborral. A szakadó eső dacára, már korán gyülekezni kezdettek az ajtatos hívek. — Tíz órakor, fehérbe öltözött és két övet hordó ártatlanleánykák, valamint fényes papi segédlettől környezve a helyi zárdafőnök az oltárhoz ment. Evangelium után P. Kory Otto lépett a szószékre. Elsőben is az egyházi ünnepélyről szölkött: azután áttért a Bold. Sz.-Szűs tiszteletére és ezt oly meghatéan tolmácsolta, hogy a jelenlevőknek könnyeket esalt szempilláira. Ezután az adakozók névsorát említve fel, kiemelte: hogy a fenséges alkotmány létrejöttében az óriási részt 120 forint erejéig a tartományi főnök és helyettes lelkész főtdő Simon Jenő Atya hordozta. A többiben szónok elhallgatta az ő fáradoalmait, nem említette fel hogy ő gyűjtötte össze a filléreket, ő saját kezével — részben a gyönyörű cseppkövekből rakta, diszította a barlangot, mely ritkítja párját. — Beszéd végeztével a barlang és szobor a zár-

dafőnök által megáldatott. — Es ma már a hivek nagyszáma látogatja, szt. kilenczedet tartanak, gyóónak és áldoznak. — Igy hinti Jézus legszentebb szíve és a lourdi Bold. Szt. Szűz az Ég áldását reánk. Sit nomen Domini benedictum.

P. E. L.

— **Bajorország.** Bűnvádi eljárás exorzizmus végzése miatt.

(Folytatás.)

Ezután kezdetét vette a tanuk kihallgatása. Első tanui Herz János, keresztény, az asszony férje, cserépfödőkészítő a ki kijelenti, hogy Zilkékkel együvé valók. Szomszédok. A köztak levő vallási különbség miatt Zilk gyermekei más iskolába jártak, mint az övéi. Eleinte ugyan a protestáns iskolába jártak, később azonban midőn a nagymama Zilkékhez jött, a katolikus iskolába mentek. Ezért azonban korántsem haragudtak meg egymásra, hanem mint azelőtt, barátságos viszonyban maradtak. A fiu betegsége felől nem sokat hallott, pusztán annyit, hogy néha önkivületi állapotba esik, s az annak beálltát órára előre megmondta. Egy alkalommal így szolt: Egy félóra múlva elmulik. De hosszának tünbeteit fel előtte az idő, a miért a mutatót előre tolt. A dologról akkor értesült először, midőn Feuchtwagenbe való Kamm a Köln. Z.-gal megajándékozta. Keresztkérdések után beismeri, hogy az iratok közt található s az amesbaehi ügyészséghez intézett beadványt ő írta, melyben azt bizonyítja, hogy amit P. Aurélián iratában állit, a bűntető törvényszék elé tartozik. Mint hogy az ottani államügyészség nem volt illetékes, az irat idekerült. Az inkriminált szavak elterjedése neki sok fájdalmat okozott, mert gyakran szemére vetették, hogy felesége bosszorkány. 10 eselédje volt már az idén, voltak köztük katolikusok és protestánsok, de két kis fiun kívül egy sem maradt meg nála, mert azok, illetve szüleik attól tartottak, hogy a felesége velük is valami ördögösséget művel majd. További kérdésre kijelenti, hogy a zálogokat nem mondták fel neki, s előlegeket sem tagadtak meg tőle. Általán üzleti hátrányai sokkal esekélyebbek, mintha becsületében lenne megtámadva. Később ujra kapott kath. eselédeket is.

Herz Lina tanu, az előbbinek felesége, mindenekelőtt kijelenti, hogy köztük és Zillék közt jó viszony volt, s különösen, hogy a protestánsok utóbbinál örlettek, s így jó fizetést csináltak neki. Midőn a fiukat kivették az iskolából, akkor sem haragudtak meg Zilkékre, de mint protestánsok nem épültek a dolgon. A jó viszonyra vall egyébiránt az is, hogy hushagyó kedden a Zillék fiai álarozosan mentek hozzá s minthogy ilyenkor illendőségéből adni szokás valamit, a szolgálójával adatott a gyermekeknek aszalt gyümölcsöt; ő maga azonban nem adott. Észrevette, hogy a fiu beteg, azt is, hogy megvolt szállva s Wendingben kigyógyult, azt azonban, hogy ő szállatta volna meg, tagadja. Erről csak a Köln. Z. utján értesült. Sirva panaszoja aztán el, mily átkos következményei voltak e rágalomnak. A koresmákban s az iskolásgyermekek az utcán ujjal mutogattak rá, mint bosszorkányra. Iszonyu sokat kellett e miatt szenvedni. Ha jó emberei nem viaszalták volna, rég kétségbeesett volna. Mert hát városn egészen mások a viszonyok, mint falun.

Fr. Wolf Fábán tanu, ki Wendingben az exorzizmusnál jelen volt, elmondja lefolyását, amint emlékezett rá. P. Aurélián tudósítását Fr. Markáriustól kapta leírni. Felolvasta

Augsburgban szüleinek s otthagya, előjárói nem gyanakodtak rá.

Fr. Fischer Boldizsár tanunak, ki azelőtt Wendingben volt, most Münchenben van — megengedte P. Aurélián, hogy leírja a tudósítást, de kikötötte, miszerint gondja legyen rá, hogy a kolostoron kívüli ne kerüljön. De bát ő nem tartotta be ezt a tilalmat, mert odaadta olvasni Dillingenben egyik világi rendtársának s egy fazekasnak.

Schneid Gáspár wolferstadi gazdálkodó tanu P. Remigust elvitte Wendingbe, a hol annak az ő jelenlétében elmondá P. Aurélián az ördögűzés lefolyását.

Fr. Göptert Markárius szintén leírta. Előjáróitól engedélye nem volt rá.

Fr. Steinhart József tanu, ki előbb eseléd, illetve kijáró volt Wendingben s most Altöttingben világi rendtárs a Fr. Boldizsár másolatát írta le magának. Mint kijáró mindennap a postára járt s ott értesült, hogy Doru postamesterne érdeklődik a dolog iránt. Arra nem emlékszik, vajjon az asszony felszólítására avagy a maga jószántából mondta-e el neki. Az hitte, hogy rosszat nem tesz s P. Aurélián is így tenne.

Ruf eberthauseni plebános tanu a tudósítást átoivásás czéljából kapta.

Ferber Thoria aligazgató tanu szótén megkapta az iratot. A továbbterjesztésre nem volt engedélye, de tilalma sem mindamellett megengedte neki P. Aurélián, hogy Pfeilschfter örnagynak olvasni odaadja. Magával vitte a vendéglőbe, hol találkozni szoktak, minthogy azonban az örnagy késett, elment s ott hagyta a koresmárosnénál az iratot azon utasítással, hogy ha jó majd az örnagy, adja át neki. Meglátva a füzetet dr. Horn, ki azelőtt szerkesztő volt, s most főerdőőr Lohrban s ugy gondolkodott, hogy a mit más olvashat, mért ne olvashatná ő is. A vendéglősnének aggodalmi voltak, mért az irat csak másnap került meg. Ezalatt leírta Horn s beküldte a Kölnische Zeitungnak.

Zilk József tanu, az ördögötől megszállt fiu atyja, arra a kérdésre, vajjon házassága előtt a prot. lelkész előtt gyermekei prot. nevelésére tett-e ígéretet, tagadólag felel. Ő is megerősíti, hogy közte és Hezzék közt jó viszony volt. Amint megette a fiu az aszalt gyümölcsöt, azonnal rosszul lett, hányt, szerte bolyongott, s mindig előre megmondta, mikor jön rá. Elvitte a fiát Feuchtwagenben a kerületi orvoshoz, a ki előirt ugyan valamit, de annaksemmi fogamatja sem volt. Később a fiu imádságról, Istenről s általán szent dolgokról hallani sem akart. Erre azon gondolatra jött, hogy a fiuval természetfölötti valami történt s elvitte magával a wendingi kapuczinusokhoz, hol P. Aurélián tökéletesen meggyógyította. A fiu még ma is jókedvű s eleven. Hogy anyja unszolására küldte volna fiait a katolikus iskolába, az csak szeszéd, ámbár a protestánsok irigysége ez időtől kezdve észrevehetően volt érezhető. Erősen hiszi, hogy a fiu meg volt szállva, s hogy az ördögöt kiűzték belőle. A mellékvádó közbevetett kérdésre konstatálja a védő, hogy az exorzizmus egyik ízben az oltár háta mögött, másik ízben nyilvánosan történt.

Ezután az elnök arra figyelmezteti a bírakat, hogy a védelem részéről beidézett tanuk kihallgatása fölösleges, mert nyilvánvaló, hogy ugy történt az exorzizmus mint a

felolvasott iratban el van mondva. A védőügyvéd azonban konstatálni kívánja, mily állapotban volt azelőtt a fiu.

További tanukihallgatások azt bizonyítják, hogy a fiu önkívületi állapotában rendkívüli erőt fejtett ki s hogy mindenki meg volt róla győződve, miszerint a fiu meg volt szállva.

A tanuk kihallgatása ezzel végett ért. Ezután a szakértők véleményadása vette kezdetét. Dr. Pruner eichstädti prépost s theológiai tanár a bizzá intézett kérdésekre mondja:

Afelől kell nyilatkoznom, vajjon volt-e joga a vádlott urnak malefiziumot feltételezni. Egyszersmint kérdem volt-e elegendő oka, hogy a megszállást feltételezze s a nevezett megszállt fiut exorzizálja. Mert, hogy manapság is előfordulhat s elő is fordul az ördög által való megszállás, az iránt hívő keresztény nem kételkedhetik. Krisztus Urunk maga is mint ismertető jelt adta egyháznak a hatalmat, hogy nevében ördögöt üzzenek. Hogy a fennforgó eset, ördög által való megszállás volt-e, arra nézve P. Auréliánnak az egyház szerzetes könyve és a theológusok által elfogadott kriteriumok alapján kellett vizsgálatot indítania. E jelek közé tartozik a személyeken jelentkező emberfeletti erő. A Páter elé vezetett fiu ámbár csak 10 éves volt, megszállt állapotában oly anynyira erőnek mutatkozott, hogy a legjobb erőben levő embert is könnyű szerral földhöz vágta. Egy másik ismertető jel a hagiaphobia, minden szent dologtól való félelem, szentelt víztől, ereklyétől, a kereszt jelétől, áldásoktól stb. való irtózás. Hallottuk, mily örületes dühbe hozta a fiut a szent dolgok közelléte. Különös neme és jele a megszállásnak az is, hogy ha valaki öntudatlanul cselekszik és beszél, mert ez a gonosz szellem szokása, öntudatos állapotában mindenkép perhorreskálja ezeket a megszállt személy s egyáltalán nem is emlékszik rá. Mert, hiszen éppen abban áll az ördög által való megszállás, hogy az ördög befészkelte magát az ember testi szervezetébe, s szerveivel a megszállt személy tudta és akarata ellenére, mert hiszen szenvedőlegesen állapotban van — a saját beszédeit s cselekedeteit végzi. Ily daemoniakus önkívületi állapotok gyakoriak voltak a fiatal P. Auréliánt az ördögi megszállás tényéről bizonyossá tette az is, hogy az augsburgi püspök, a 80 éves aggastyán, kit magas korán és kiváló tekintélyen kívül gazdag élettapasztalata ajánl, személyesen megvizsgálta a fiut, s megfigyelései alapján a solemnis exorzizmus fogantatását elrendelte. A vádlott az exorzizmust a Rituale Romano-Eystettense szerint végezte. S ez egyebek közt előírja, hogy az ördögűzést végző, kutassa ki a megszállás okát, vajjon nem bűbájosság (ars magica) avagy ördögi gonoszság (maleficium) az oka. Ez alatt közönségesen az ördögnek médiumaira kiterjedő azon hatalmi szövetséget értik, melynek értelmében a médiumok neki szolgálni kénytelenek oly dolgok véghezvitelénél, melyek egy másik személyre, vagy annak vagyonára rendkívüli károkat hoznak. Hogy vannak ily gonosz irányu ördögi manipulációk, arra nézve a szentírás, kül. az ó-szövetség nem egy esetet mond, továbbá a kanonjogban a Gratian-féle decretum 26 causája majdnem egészen s a Corpus iuris civilis is. A vádlott ur tehát igazolva van, sőt kötelessége teljesítésének

adatával járt el, midőn a megszállás okát kereste, mért szállta meg t. i. az ördög a fiut s mért nem hagyta el. A fiu felelete valóban malefiziumra vallott. Hitte-e a Páter? A sátán mindenkép a hazugság szelleme, csak az egyház által Isten nevére való hivatkozással lehet őt arra kényszeríteni, hogy az igazat megmondja. A fennforgó esetben tisztán s megzáfolyhatatlanul áll az exorzizmus eredménye, a fiu meggyógyulása, hogy t. i. az ördög kénytelen volt az egyház tekintélye s hatalmának szava előtt meghajolni. Afelől nem is lehet azért kételkedni, hogy azon feleletei, melyeket az egyház nevében hozzá intézett kérdésekre adott, ha kellett volna is, de igazak. A megszállás oka felől az egyház nevében intéztek hozzá kérdést, s ő malefiziumot árult el. Ezt hinni tehat tökéletesen jogosítva volt az ördögöt üző szerzetes. Egészen másként áll a dolog a malefiziumot szerző személyt illetőleg. Hogy ez után kérdések ködjének, a szertartásos könyv nem írja elő. Ezen kérdés tehat sobasem intéztetik az egyház nevében. Az egyházat ugyanis nem ingerli a kivánság s nincs is érdekében, hogy a személyt is megtudja, csak a megszállás okát akarja kikutatni. A fogantatott ördögűzés ezen pontjára nézve különböző álláspontot foglalok el. Semmi kényszerítő alap nincs rá, hogy az ördögnek ez irányu adatait is igazaknak fogadjuk el. (Vége köv.)

Napi események köréből

— **Nyilvános köszönet.** Püspök urunk ő Exzellenziája Fenyéd bitközségnek iskola építésre 800 frtot méltóztatott saját pénztárából legkegyelmesebben adományozni, melyért e b. lap útján is sietek legforróbb hálás köszönetemet nyilvánítani, egyben buzgón esedezvén a jó Istenhez, hogy Ő Nagyméltósága drága életét megújuló egészségben egyházmegyéje javára és mindnyájunk vizasztalására még igen sokáig tartsa meg. Fenyéd, 1893 jun. 5. Pap Albert, lelk.

— **Konkurzus.** Június 3-án Gyulafehérvárt a püspöki papnevelőintézetben a papi pályára jelenkező 6—8 oszt. végzett ifjakkal felvételt vizsgálat tartatik. Jelentkezni kívánó ifjak kellőleg felszerelt folyamodványaikat saját igazgatójuk útján siessenek Lönhart Ferenc erdélyi püspök Ur Ő Nagyméltóságához benyújtani.

— **Életmentés.** Folyó évi május hó 23-án Peselneken a róm. kath. templomn tul, az ugynevezett Palosztika hegyoldalon, Bedő Mihály és ifj. Hosszu János köfjéttel foglalkoztak és ezen munkájuk közben egy hirtelen lezuható földtömeg Bedő Mihályt egészen odatemetette s élete bizonyosan odavesz, ha véletlenül ott nincs Gábor Endre peselneki r. kath. kántor-tanító, ki a fentemlített munkással azonnal életveszélylyel is hozzálátott a még mindig omladozó föld által eltömetettnek megmentéséhez s így önfeláldozóan egy szegény munkás, kereső apa életét mentette meg terhes családja számára. Az ilyen nemes önfeláldozó tett nem csak dicsőretre, hanem még kitüntetésre is méltó.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: BALINTH GYÖRGY, Dr. CSENI BELA, FEJÉR GERŐ, FORSTER JANOS.